

АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЈЕТНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ИЗДАВАЧ
Академија наука и умјетности Републике Српске

ЗА ИЗДАВАЧА
Рајко Кузмановић

ПРАВА ИЗДАВАЧА
Copyright © Академија наука и умјетности Републике Српске
Бања Лука
Сва права задржана

ЗА ШТАМПАРИЈУ
Јелена Милинчић

ТИРАЖ
2.000

ISBN 978-99938-21-92-2

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

0/9(497.6PC)(031.038)

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА Републике Српске. 1, А-Б / [уређивачки одбор Рајко Кузмановић ... [и др.] ; централна редакција Раде Михаљчић ... [и др.] ; главни редактор Раде Михаљчић ; одговорни уредник Рајко Кузмановић ; редактори Жељко Вујадиновић, Милутин Вујић, Ђуро Марић]. - Бања Лука : Академија наука и умјетности Републике Српске, 2017 (Лакташи : Графомарк). - 783 стр. : илустр. ; 28 см

Текст штампан двостубачно. - Тираж 2.000. - Скраћенице: стр. 15-20.

ISBN 978-99938-21-92-2

COBISS.RS-ID 6702616

АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЈЕТНОСТИ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

1

А–Б

Бања Лука
2017

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

Рајко Кузмановић, председник,
Винко Богдан, Драго Бранковић, Радован Вучковић,
Милорад Додик, Милорад Екмечић, Љубомир Зуковић,
Васкрсија Јањић, Милан Јелић, Антон Касиповић, Јасмин Комић,
Бранко Милановић, Драгољуб Мирјанић, Раде Михаљчић,
Митар Новаковић, Предраг Пузовић, Игор Радојичић,
Слободан Реметић, Раде Ристовић, Станко Станић,
Жељка Цвијановић, Александар Џомбић, Дренка Шећеров Зечевић

ЦЕНТРАЛНА РЕДАКЦИЈА

Раде Михаљчић, председник,
Драго Бранковић, Пантелија Дакић, Васкрсија Јањић,
Рајко Кузмановић, Драгољуб Мирјанић, Слободан Реметић,
Дренка Шећеров Зечевић

ИЗВРШНИ ОДБОР УРЕЂИВАЧКОГ ОДБОРА

Рајко Кузмановић, председник,
Драго Бранковић, Љубомир Зуковић, Драгољуб Мирјанић, Раде Михаљчић

ГЛАВНИ РЕДАКТОР

Раде Михаљчић

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК

Рајко Кузмановић

РЕДАКТОРИ

Жељко Вујадиновић, Милутин Вујић, Буро Марић

ЛИКОВНИ УРЕДНИЦИ

Зоран Егић, Миливоје Унковић

РЕЦЕНЗЕНТИ

Милорад Екмечић, Десанка Ковачевић Којић,

Буро Марић, Чедомир Попов

КООРДИНАТОР СТРУЧНЕ СЛУЖБЕ

Жељко Вујадиновић

ЛЕКТОРИ

Татјана Атлагић Остојић, Наташа Ракас Аранђеловић,

Сњежана Тешић

СТРУЧНИ САРАДНИЦИ

Дражен Богић, Рената Видачић, Тамара Вуковић Драгичевић,

Дарко Дивнић, Младен Ђумић, Марко Јанковић,

Татјана Лајшић, Анђелка Павловић,

Данијел Родић, Драгана Тејић, Наталија Чало

ТЕХНИЧКО УРЕЂЕЊЕ И ПРЕЛОМ

Зоран Газибарић

Божана Ђурић

СТРУЧНЕ РЕДАКЦИЈЕ И УРЕДНИЦИ

СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ	Драго Бранковић
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ВОЈСКУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	Јово Блажаниновић (Бранко Пралица)
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ГЕОГРАФИЈУ	Милош Мишковић (Ђуро Марић)
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ГРАЂЕВИНАРСТВО, ГЕОЛОГИЈУ И РУДАРСТВО	Владимир Лукић
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ДЕМОГРАФИЈУ И СТАТИСТИКУ	Здравко Маријанац
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ДИЈАСПОРУ – КАДРОВИ, ОРГАНИЗАЦИЈА, РЕСУРСИ	Витомир Поповић (Васкрсија Јањић)
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ДОМАЋЕ И МЕЂУНАРОДНО ПРАВО, ПРАВНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ И ИНСТИТУЦИЈЕ	Никола Мојовић
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ДРУШТВЕНЕ НАУКЕ	Алекса Буха
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ЕКОНОМИЈУ	Душко Јакшић (Рајко Томаш)
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКУ, МАШИНСТВО, ЕЛЕКТРОПРИВРЕДУ И ИНДУСТРИЈУ	Пантелија Дакић
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ЕТНОЛОГИЈУ	Никола Павковић
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ЗДРАВСТВО И СОЦИЈАЛНО ОСИГУРАЊЕ	Дренка Шећеров Зечевић
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ИСТОРИЈУ	Раде Михалчић
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ЈАВНЕ МЕДИЈЕ (РАДИО, ТВ, ШТАМПА)	Татјана Дуроњић (Радмила Чокорило)
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ЈЕЗИК – ЛИНГВИСТИКУ	Слободан Реметић
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА КЊИЖЕВНОСТ	Љубомир Зуковић (Станиша Тутњевић)
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА КУЛТУРУ И УМЈЕТНОСТ	Љиљана Шево
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ЛИКОВНО И ГРАФИЧКО УРЕЂЕЊЕ	Драго Бранковић
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА НАСЕЉЕНА МЈЕСТА	Дражен Богић
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ОРГАНЕ ВЛАСТИ	Снежана Савић
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ПОЉОПРИВРЕДУ, ШУМАРСТВО И ВОДОПРИВРЕДУ	Васкрсија Јањић
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ПРАВОСУЂЕ – У ШИРЕМ СМISЛУ	Миодраг Симовић
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ПРЕДШКОЛСКО И ОСНОВНОШКОЛСКО ОБРАЗОВАЊЕ	Светозар Милијевић (Стака Николић)
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКЕ НАУКЕ	Драгољуб Мирјанић
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА САОБРАЋАЈ, ВЕЗЕ И ИНФОРМАТИКУ	Раде Тањга (Винко Богдан)
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ	Симо Нешковић
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА СПОРТ	Проко Драгосављевић (Слободан Симовић)
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА УПРАВУ И ЛОКАЛНУ САМОУПРАВУ	Миле Дмичић
СТРУЧНА РЕДАКЦИЈА ЗА ЦРКВЕ И РЕЛИГИЈУ	Предраг Пузовић

АУТОРИ ОДРЕДНИЦА, КАРАТА И ИЗВОРИ ФОТОГРАФИЈА

АУТОРИ ОДРЕДНИЦА

АБАЗОВИЋ, Добрила
АВДАЛОВИЋ, Велемир Б.
АЛЕКСИЋ, Чедо
АНДРИЋ, Славко
АСЕНТИЋ, Жељко
АТЛАГИЋ ОСТОЈИЋ, Татјана
БАБИЋ, Борис
БАБИЋ, Јован
БАБИЋ, Мирко
БЕНОВИЋ, Бранко
БЛАГОЈЕВИЋ, Лазар
БЛАГОЈЕВИЋ, Недељко
БЛАЖАНОВИЋ, Јово
БОГИЋ, Дражен
БОГОЈЕВИЋ, Светозар
БОЖИЋ, Милан
БОШКОВИЋ, Рајко
БРАНКОВИЋ, Бошко М.
БРАНКОВИЋ, Драго
БРКИЋ, Мирослав
БУБРЕШКО, Тања
БУНДАЛО, Душка
БУНДАЛО, Златко
БУРЛИЦА, Чедомир
БУХА, Алекса
ВАСИЛИЋ, Мико
ВАСИЉЕВИЋ, Зоран
ВАСИЋ, Драгиша Д.
ВИДАКОВИЋ, Синиша Р.
ВИДАЧИЋ, Рената
ВИДОВИЋ, Стојко
ВИЛЕНДЕЧИЋ, Симеун
ВОЈВОДИЋ, Биљана
ВРАЧАР, Миле
ВРБНИЧАНИН, Сава
ВУЈАДИНОВИЋ, Жељко
ВУЈИНОВИЋ, Бојан
ВУЈИЋ, Живко
ВУЈИЋ, Милутин
ВУЈКОВИЋ, Сарита
ВУКАЈЛОВИЋ, Милорад
ВУКОВИЋ ДРАГИЧЕВИЋ, Тамара
ВУКОВИЋ, Марко
ВУЛИЋ, Душко
ВУЧЕНОВИЋ, Саша

ВУЧКОВИЋ, Радомир Н.
ГАЈАНОВИЋ, Вера
ГАЈЕВИЋ, Бранко
ГАТАРИЋ, Ђорђе
ГЛИГОРИЋ, Сњежана
ГОВЕДАР, Зоран
ГОЛИЈАНИН, Момчило
ГОЛУБИЋ, Гордана
ГРКОВИЋ-МЕЈЦОР, Јасмина
ГРУЈИЋ, Жељко
ДАВИДОВИЋ, Драган
ДАВИДОВИЋ, Милка
ДАКИЋ, Пантелија
ДАМЈАНАЦ, Горан
ДАМЈАНОВИЋ, Срђан
ДАНЕЛИШЕН, Драган
ДЕРИКУЋА, Тања
ДИКИЋ, Бранко
ДОДИК, Санда
ДОЈЧИНОВИЋ, Данијел
ДРАГАШ, Јелена
ДРАГИЧЕВИЋ, Милан
ДРАГИЧЕВИЋ, Павле
ДРЉАЧА, Зорица
ДУГИЋ, Перо
ДУРОЊИЋ, Татјана
ЂАКОВИЋ, Петар
ЂЕРИЋ, Анђелка
ЂОКИЋ, Радивоје
ЂУКАНОВИЋ, Данијела
ЂУКАНОВИЋ, Миленко
ЂУКИЋ, Богомир
ЂУРИЋ РАДУЛОВИЋ, Озренка
ЂУРИЋ, Неђо
ЂУРИЋ, Остоја
ЃКМЕЧИЋ, Милорад
ЕЛЕЗ, Велемир
ЕРАКОВИЋ, Стефан
ЕРИЋ, Перо
ЖДРАЛЕ, Славко
ЗЕЉИЋ, Миле
ИВАНОВИЋ, Сандра
ИВАШТАНИН, Небојша
ИМАМОВИЋ, Месуд
ИСАИЛОВИЋ, Невен

ЈАНДРИЋ, Славица
ЈАНКОВИЋ, Марко
ЈАНКОВИЋ, Слободан
ЈАЊИЋ, Васкрсија
ЈЕЊИЋ, Славиша
ЈЕЧМЕНИЦА, Дејан
ЈОВАНОВИЋ, Милан
ЈОВАНОВИЋ, Раде
ЈОТАНОВИЋ, Раденко
КАЛЕЗИЋ, Димитрије М.
КАРАЏИЋ, Грујо
КЕЊАЛОВИЋ, Милорад
КЕЦМАН, Лука
КЕЦМАНОВИЋ, Ненад
КЉАЈИЋ, Дамир
КОВАЧЕВИЋ, Милош
КОЈОВИЋ, Раденко
КОМИЋ, Јасмин
КОШУТИЋ, Данило
КРЕМЕНОВИЋ, Ванеса
КУЗМАНОВИЋ, Рајко
КУЈУНЏИЋ, Славко
ЛАЂУШИЋ, Војко
ЛАЗАРЕВИЋ, Слободанка
ЛАЈШИЋ, Татјана
ЛАКИЋ, Никола
ЛАТИНОВИЋ, Горан
ЛЕТИЋ, Бранко
ЛОПУШИНА, Марко
ЛУКИЋ, Владимир
ЛУКИЋ, Љиљана
ЛУКИЋ, Славољуб
МАРИЈАНАЦ, Здравко
МАРИНКОВИЋ, Драшко
МАРИЋ, Вељко
МАРИЋ, Буро
МАРИЋ, Илија
МАРИЋ, Мирко
МАРКОВИЋ, Игнатије
МАРКОВИЋ ПЕКОВИЋ, Ванда
МАСТИЛОВИЋ, Драга
МАЧКИЋ, Зоран
МИКИЋ, Ђорђе
МИЛАШИН, Тихомир
МИЛИВОЈЕВИЋ, Велибор
МИЛИЈЕВИЋ, Светозар
МИЛИНКОВИЋ, Игор
МИЛИНКОВИЋ, Никола
МИЛОВАНОВИЋ, Манојло
МИЛОЈЕВИЋ, Ранко

МИЛОШЕВИЋ, Боривоје
МИЛОШЕВИЋ, Драго
МИЛУТИНОВИЋ, Војислав
МИРЈАНИЋ, Драгољуб
МИТРОВИЋ, Зоран
МИТРОВИЋ, Сретен
МИЋИЋ, Никола
МИХАЉЧИЋ, Раде
МЛАЂЕНОВИЋ, Славољуб
МОЈОВИЋ, Никола
МУСОВИЋ, Марко
НАГРАДИЋ, Слободан
НИЈЕМЧЕВИЋ, Ђорђе
НИКОЛИЋ, Стака
НОВАКОВИЋ, Душанка
ОБРАДОВИЋ, Видомир
ОБРЕНОВИЋ, Небојша
ОКИЋ, Милијана
ОСТОЈИЋ, Предраг
ПАВЛОВИЋ, Петар Д.
ПАЈИЋ, Недељко
ПАНИЋ КАШАНСКИ, Драгица
ПАНТЕЛИЋ БАБИЋ, Кристина М.
ПАНЦИЋ, Ивана
ПАРЕЖАНИН, Љиљана
ПЕЈАШИНОВИЋ, Зоран
ПЕЈИЋ, Ратко
ПЕКИЋ, Радмило
ПЕРИЋ, Радосав
ПЕТКОВИЋ, Саша
ПЕТРОВИЋ, Драгољуб
ПИЛИПОВИЋ, Милан
ПИЛИПОВИЋ, Радован
ПЈЕВИЋ, Бранко
ПОПОВИЋ, Витомир
ПОПОВИЋ, Гостимир
ПОПОВИЋ, Никола Б.
ПОПОВИЋ, Ранко
ПОПОВИЋ, Саша
ПОПРЖЕН, Лазо
ПОРЧИЋ, Небојша
ПРЕДОЈЕВИЋ, Бранислав
ПРЖУЉ, Данко
ПРОДАНОВИЋ, Алекса
ПУЗОВИЋ, Владислав
ПУЗОВИЋ, Љиљана
ПУЗОВИЋ, Предраг
ПУЈИЋ, Саво
ПУХАЛО, Нада
РАДАНИЋ, Жељко

РАДИВОЈАЦ, Горан
РАДИВОЈАЦ, Миленко
РАДИЋ, Дарко
РАДИЋ, Небојша
РАДИШИЋ, Живко
РАДОВИЋ, Саша
РАДОЊИЋ, Јеленко
РАКАС АРАНЂЕЛОВИЋ, Наташа
РЕДАКЦИЈА ЕРС
РЕМЕТИЋ, Слободан
РИБАР, Бранислав
РОДИЋ, Данијел
РОКВИЋ, Гордана
РУДИЋ, Срђан
САВИЋ, Мирослава
САВИЋ, Радослав Раде
САВИЋ, Снежана
САМАРЏИЋ, Глигор
САМАРЏИЋ, Младен
САРИЋ, Гордана
СИМОВИЋ, Владимир М.
СИМОВИЋ, Миодраг Н.
СИМОВИЋ, Слободан
СЛАДОЈЕ БОШЊАК, Биљана
СМИЉАНИЋ, Аранђел
СОКАНОВИЋ, Саво
СПАСОЈЕВИЋ, Момчило
СТАНЕТИЋ, Косана
СТАНКОВИЋ, Миленко
СТАНОЈЕВИЋ, Добривоје
СТАРОВИЋ, Драгоје
СТОЈАКОВИЋ, Петар
СТОЈНИЋ, Бојан
ТАЛИЈАН, Драго Ј.
ТАНАСИЋ, Срего
ТАСИЋ, Радоје
ТЕПАВЧЕВИЋ, Божо
ТЕПАВЧЕВИЋ, Мира

ТЕПИЋ, Чедо
ТЕШИЋ, Сњежана
ТОДИЋ, Драго
ТОДОВИЋ, Миленко Мишо
ТОМАШ, Далибор П.
ТОМАШ, Рајко
ТОПАЛОВИЋ, Душан
ТОПИЋ, Бранко М.
ТОШИЋ, Ђуро
ТРКУЉА, Родољуб
ТУБАКОВИЋ, Борко
ТУЛЕКОВИЋ, Тања
ТУТЊЕВИЋ, Станиша
ЂЕРАНИЋ, Спасенија
ЂЕРКЕТА, Миленко
ЂОСОВИЋ, Стево
ЂОЂКАЛО, Слободан
УНКОВИЋ, Миливоје
УРИЋ, Ненад
ФЕРЈАНЧИЋ, Снежана
ФОСТИКОВ, Александра
ФОТИЋ, Александар
ЦВИЈАНОВИЋ, Мирко
ЦВИЈИЋ, Ранко
ЦВИЈИЋ, Синиша
ЦРНОГОРАЦ, Чедомир
ЧОКОРИЛО, Радмила
ЏИДА, Бранка
ШЕВАРИКА, Весна
ШЕВАРЛИЋ, Миладин М.
ШЕВО, Љиљана
ШЕЂЕРОВ ЗЕЧЕВИЋ, Дренка
ШКРБИЋ, Петар
ШОЈА, Слободан
ШОШИЋ, Мирко
ШУМАТИЋ, Нада
ШУЋУР, Драган
ШУШЧЕВИЋ, Душан

АУТОР КАРАТА

БАЈИЋ, Даворин

ИЗВОРИ ФОТОГРАФИЈА

Уз фотографије наведен је њихов извор.

ПРЕДГОВОР

1. *Енциклопедија Републике Српске* је национална енциклопедија општег типа. Такве енциклопедије релативно су нова појава на бившем југословенском простору. Иако је било ранијих покушаја, прва модерна енциклопедија те врсте је четворотомна *Народна енциклопедија српско-хрватско-словеначка* (1925–1929), настала у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. У Загребу је покренут амбициозни пројекат *Хрватске енциклопедије*. Од предвиђених 12 свезака, објављено је пет (1941–1945). У социјалистичкој Југославији објављено је осам свезака *Енциклопедије Југославије* (1955–1971). Због распада Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, од предвиђених 12 свезака њеног другог издања, објављено је шест (1980–1990). Различитом динамиком друго издање објављивано је на латиници и ћирилици, као и на словеначком, македонском, мађарском и албанском језику. Послије дезинтеграције Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, развијала се национална енциклопедистика као вид афирмације новонасталих држава и националних идентитета. Пројекат издавања *Енциклопедије Словеније*, започет 1987, завршен је 2002. објављивањем шеснаесте књиге. Завршена је и *Хрватска онћа енциклопедија* у 11 свезака (1999–2009). До 2017. објављена су два тома у три књиге (2010, 2011, 2013) од пројектованих десет томова *Српске енциклопедије*, док је једнотомна *Енциклопедија српског народа* објављена 2008. године. *Македонска енциклопедија* у два тома (2009) повучена је због контроверзи око садржаја појединих чланака. Израда *Енциклопедије Црне Горе* заустављена је у почетној фази реализације. Енциклопедистика на простору Босне и Херцеговине развија се сагласно њеном политичком уређењу. Пројекат *Енциклопедије Босне и Херцеговине* остао је (засад) у најави. Објављена су два тома *Хрватске енциклопедије Босне и Херцеговине* (2009, 2015), а реализација овог пројекта и даље је у току. Стварање и развој Републике Српске наметнули су потребу рада на њеној енциклопедији.

2. *Енциклопедија Републике Српске (ЕРС)* најзначајнији је и најзахтјевнији пројекат у досадашњем раду Академије наука и умјетности Републике Српске (АНУРС). *Енциклопедија* треба да послужи као незаобилазан приручник систематизованог знања из разних научних дисциплина, културе и умјетности, а намијењена је широком кругу корисника. Прије свега, она треба да допринесе ширењу знања о Републици Српској. Истраживачким приступом и научном обрадом предвиђених одредница, у *Енциклопедији* су приказана суштинска питања у вези са прошлостју и садашњостју Републике Српске и њеним духовним наслеђем (културом, обичајима, религијом). У њој посебне одреднице имају личности свих националних припадности које су оставиле трага у историјском, културном, духовном и другом наслеђу или оне које су својим дјеловањем афирмисале Републику Српску. *ЕРС* је јединствена и по томе што обухвата сва насељена мјеста у Републици Српској (којих је 2017. било 2.737). Обрада лексикографског садржаја базирана је на поузданим изворима, провјереним чињеницама и у науци прихваћеним резултатима истраживања.

Први корак у припреми и изради овог пројекта био је доношење Закона о *Енциклопедији Републике Српске* (Службени гласник Републике Српске, 38/07). Послије усвајања Закона, Влада Републике Српске именовала је Уређивачки одбор *ЕРС*, чији је задатак да организује рад на изради *ЕРС*. На конститутивној сједници Уређивачког одбора, одржаној 14. новембра 2007, изабрани су предсједник Уређивачког одбора, потпредсједници и главни редактор *ЕРС*. Формиране су Централна редакција и 27 стручних редакција. Пошто је израда одредница о насељеним мјестима претпостављала теренска истраживања, у сарадњи са јединицама локалне самоуправе (општине и градови), основане су и 63 локалне редакције. Према Закону о *ЕРС*, Уређивачки одбор коначно одлучује о обликовању *ЕРС* – усваја Азбучник, критеријуме за писање одредница, критеријуме за ликовно-графичка рјешења и коначни изглед *ЕРС*. Централна редакција донијела је разне одлуке, правилнике, критеријуме за израду Азбучника, припремила упутства (касније дорађивана и усавршавана) за писање одредница о личностима, школама, библиотекама, музејима, позориштима, насељеним мјестима, које је усвојио Уређивачки одбор. На основу резултата конкурса (2012), усвојено је одговарајуће ликовно-графичко рјешење *Енциклопедије*. Због повећаног обима послова, као и бржег рјешавања текућих проблема, 2014. године именован је Извршни одбор Уређивачког одбора, који брине о континуитету рада на *ЕРС* – прати извршавање одлука Уређивачког одбора, рјешава различите организационе проблеме, утврђује динамику завршавања пристиглих текстова, прикупља нове текстове и илустративни материјал, те обавља друге послове које му повјери Уређивачки одбор.

Реализација пројекта израде *ЕРС* у почетку се одвијала у специфичним условима. Започета је без логистичке и инфраструктурне основе, са малим тимом редактора, стручних сарадника, историчара и лектора, чији је рад усмјеравао главни редактор. Упоредо је састављан и стално редигован Азбучник *ЕРС*, усаглашавани су и дорађивани критеријуми за писање одредница, ангажовани сарадници на писању одредница, провјеравани и допуњавани подаци у достављеним текстовима, урађена њихова лектура и коректура, а у завршној фази рада на првом тому интензивирани је израда географских и историјских карата, као и прикупљање и обрада фотографија. Због сложености пројекта и кратког времена за његову реализацију, одлучено је да се упоредо, са израдом Азбучника *ЕРС*, ради и на обради текстова одредница. АНУРС је, у складу са Законом о *ЕРС*, обављала истраживачке, научне, стручне, административно-техничке и друге послове у вези са припремом и израдом *Енциклопедије*. У сарадњи са Министарством науке и технологије Републике Српске набављена је рачунарска опрема неопходна за израду електронске базе података. У циљу проширивања Азбучника, као и провјере података у одредницама, формирана је библиотека у коју су прикупљена енциклопедијска издања објављена на просторима бивше Југославије. При формирању библиотеке велику помоћ пружили су Матица српска из Новог Сада, Српска академија наука и уметности и друге културне и научне институције из Београда, које су поклониле знатан број својих издања. У том времену, АНУРС је пресељена у адекватне просторије, што је омогућило значајан помак у реализацији пројекта.

Велики број сарадника (око 550) из друштвеног, културног, јавног живота, ангажован је кроз разне видове активности на изради *ЕРС* – као аутори одредница, чланови оперативних тијела, редактори или рецензенти. Највећи број сарадника ангажован је са подручја Републике Српске. Изнимно, ако за неку од одредница није било могуће наћи стручњаке у Републици Српској, ангажовани су сарадници из Србије. У почетку, Азбучник *Енциклопедије* рађен је за сва слова (А–Ш). Касније је рад усредсређен на одреднице за првих пет слова (А–Д). У посљедњој години, када се могао сагледати коначан обим текста за првих пет слова (А, Б, В, Г, Д), пажња је усмјерена на прва два азбучна слова (А–Б), која су обухваћена првим томом *ЕРС*. Отежавајућу околност у завршетку првог тома представљала је чињеница да су текстови одредница о насељеним мјестима садржавали прелиминарне резултате *Пописа становништва, домаћинства и станова у Босни и Херцеговини 2013. године*. Након што је Републички завод за статистику Републике Српске објавио (децембра 2016) коначне резултате пописа за Републику Српску, у свим одредницама о насељеним мјестима прелиминарни резултати замијењени су коначним.

Малобројни тим који је радио на усаглашавању, уједначавању, обликовању одредница и провјери података (главни редактор, одговорни уредник, координатор, редактори, стручни сарадници, историчари, лектори), суочавао се са израженим проблемима и недоумицама. Настојао је да текстови одредница буду чињенично провјерени, садржајно потпуни и енциклопедијски уподобљени.

Први том *Енциклопедије* (слова А и Б) садржи 1.307 одредница, 380 карата и фотографија. Највише је одредница о насељеним мјестима – 343 (26,24%), а затим историјских – 251 (19,20%), из области високог образовања – 132 (10,10%), спорта – 75 (5,74%) итд. Оваква процентуална заступљеност одредница по областима слична је и у другим енциклопедијским издањима са подручја бивше Југославије.

3. Прије него што се приступило изради првог тома *ЕРС*, било је потребно да се ријеше многа питања, начелна и конкретна. Дефинисањем начелних рјешења (послије дугих расправљања и усаглашавања), дошло се до основне концепције *ЕРС*:

- *Енциклопедија Републике Српске* конципирана је као национална енциклопедија општег типа;
- Садржај *ЕРС* одражава историјски развој и савремена збивања на простору Републике Српске. Такав приступ одредио је да се, у већој или мањој мјери, енциклопедијски обраде и они процеси, догађаји и личности који су битно утицали на збивања на простору Републике Српске;
- Из тих разлога, значајна пажња посвећена је историјским и савременим процесима на простору Босне и Херцеговине, као и сусједних земаља. Овај приступ сам је по себи разумљив, јер се често ради о процесима и догађајима који су важни за историју Републике Српске а изворно се нису одвијали на њеном простору или о појединим личностима које на том простору нису рођене. Као примјер могу се узети збивања на дијелу Старе Херцеговине, који је послје Берлинског конгреса (1878) ушао у састав Црне Горе, а у ранијем периоду представљала су саставни дио свеукупних дешавања у тадашњој Херцеговини;

- У *ЕРС*, у виду посебних одредница, представљена су географска обиљежја Републике Српске – ријеке, језера, планине, области;
- Посебне одреднице имају сва насељена мјеста која, према евиденцији Министарства управе и локалне самоуправе Републике Српске и статутима општина и градова, имају статус села, општинских центара и градова. Заступљене су и одреднице о насељима која су – према попису из 2013. или стању на терену – опустјела, али која и даље имају статус посебног села у поменутих актима. У неколико случајева одступило се од овог принципа, када су аутори одредница о насељеним мјестима сматрали да би требало два насеља (села) обрадити у оквиру једне одреднице (нпр.: Горња и Доња Јошавка обрађене су у склопу јединствене одреднице *Јошавка*). У тим случајевима уведене су посебне упутнице, помоћу којих читалац може лако да пронађе одговарајући текст;
- Одредницама о насељеним мјестима придодати су, као њихов саставни дио, текстови о основним школама, предшколским установама, домовима здравља, библиотекама, споменицима културе, вјерским објектима и археолошким локалитетима који се налазе на подручју тог насељеног мјеста;
- Важније институције Републике Српске имају своје одреднице у *ЕРС*;
- Уведене су посебне одреднице о значајним споменицима културе, средњим школама, самосталним високошколским установама и универзитетима, републичким институцијама (нпр. *Универзитетски клинички центар, Народна и универзитетска библиотека Републике Српске...*), манастирима, самостанима, привредним гранама, спортским савезима, као и о неким општим процесима који су утицали на историју Републике Српске;
- Начелно, посебне одреднице имају предсједници Републике Српске, епархијски намјесници, генерали Југословенске народне армије и Војске Републике Српске, команданти већих војних формација Војске Републике Српске, народни хероји, академици, доктори наука, професори универзитета изван Републике Српске који су најмање четири године предавали на универзитетима у Републици Српској, истакнути писци, глумци, сликари, носиоци олимпијских медаља или спортских признања остварених на међународним такмичењима, носиоци значајних културних признања.

4. Одреднице у *ЕРС* већином су микропедијске. Оне макропедијског типа углавном су сложеног карактера (нпр. *Босна и Херцеговина, Бања Лука, Балканско полуострво, Болнице у Републици Српској, Бање у Републици Српској* и сл.). Састоје се од посебно означених самосталних текстова који су повезани у цјелину, али који би – с друге стране – сами за себе могли представљати и посебне одреднице (нпр. текстови о појединачним болницама у Републици Српској сједињени су у заједничку одредницу *Болнице у Републици Српској*, у оквиру које је наведен и историјат здравства на подручју Републике Српске).

Поред наведених ставова, потребно је образложити и нека конкретна рјешења заступљена у *ЕРС*:

- Императив тачности података и чињеничне поузданости одредио је донекле специфично навођење резултата пописа становништва у Босни и Херцеговини, спроведеног 2013. године. Због неусаглашене методологије обраде пописног материјала, резултати пописа објављени су тек крајем 2016. године. У *ЕРС* наведени су подаци које је објавио Завод за статистику Републике Српске. Међутим, најчешће због специфичне методологије спровођења пописа, као и непоклапања пописних кругова са границама појединих насеља (села), подаци наведени у попису становништва у неколико случајева битно су се разликовали од реалног стања на терену. У таквим случајевима у *ЕРС* су навођена оба податка;
- Изузетно, у одредницама (у првом тому) за које Завод за статистику Републике Српске није надлежан да објављује резултате пописа, наведени су пописни подаци Агенције за статистику Босне и Херцеговине (у одредници *Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине*) и Федералног завода за статистику (нпр. у одредници *Босанско Грахово* и оним сеоским насељима чији је један дио, послје ентитетског разграничења, припао Федерацији Босне и Херцеговине);
- *ЕРС* одражава укупност збивања на простору Републике Српске. У одговарајућој мјери представљена је културно-историјска баштина свих њених народа и националних мањина, уз разумљиву превагу садржаја из културе, традиције и историје српског народа. Не само ак-

туелни државно-правни статус Републике Српске већ и историјско наслеђе захтијевали су озбиљну и потпуну одредницу *Босна и Херцеговина*. С друге стране, то наслеђе определијело је Уређивачки одбор да прихвати да у *ЕРС* буду заступљени текстови о неким насељима која су послје Дејтонског мировног споразума припала Федерацији Босне и Херцеговине, као и одреднице о неколико репрезентативних споменика српске културе који се налазе у ентитету Федерација Босне и Херцеговине;

- Неријетко су у текстовима навођени различити подаци о истим институцијама, појавама или личностима (нпр.: година почетка рада неке школе, дома здравља или изградње вјерског објекта, датум или мјесто рођења или смрти појединих личности, кретање у служби, површина сеоског атара, породице које су у тренутку писања одреднице живјеле у селу, вријеме електрификације насеља, убикације насеља из старих историјских извора и њихово довођење у везу са савременим насељима...). У таквим случајевима, настојало се да се у *ЕРС* уврсте поузданији подаци;
- Посебан проблем представљају непоуздани подаци у вези са бројем погинулих у ратовима током XX вијека. На примјер, често није било могуће доћи до прецизних и вјеродостојних података о цивилним жртвама, као ни о погинулим припадницима Југословенске војске у отаџбини или војних формација Независне Државе Хрватске у Другом свјетском рату. Подаци о броју погинулих током рата 1992–1995. такође су непоуздани, као и однос погинулих цивила и војника. Жртву рата, за коју је било наведено мјесто смрти, некада је било веома тешко повезати са мјестом њеног рођења. Подаци о жртвама ратова наведени у *ЕРС* преузети су од појединих званичних институција, а не од невладиних организација;
- У научностручном погледу, уз све одреднице наведена је најважнија литература, а често и извор(и);
- Осим штампаног, планирано је и електронско издање *ЕРС*.

5. У коначном тексту *ЕРС* чињенице доминирају над вриједносним судовима, слободним коментарима и интерпретацијама. Ослобођена предрасуда и идеологија, *ЕРС* обухвата систематизована знања из разноврсних научних дисциплина, која немају само информативни карактер. Поред тога, она пружа преглед најзначајнијих тематских појмова, установа, догађаја, биографија истакнутих научника, културних посленика, умјетника, историјских и других личности. Као синтетичко дјело, *Енциклопедија* открива бјелине у сазнањима које су полазна основа за даља истраживања.

Објављивање првог тома *ЕРС* омогућиће јавности да у доброј намјери укаже на њене евентуалне недостатке, пропусте и мањкавости, које ће Редакција настојати да отклони. Указивање на могуће чињеничне грешке пружило би могућност да оне буду исправљене у наредним томовима. Досад стечено искуство и створене основе за рад, који ће се у будућности додатно усавршавати, претпоставка су за још квалитетнију израду наредних томова и завршетак комплетног пројекта.

РЕДАКЦИЈА